

Republika Hrvatska - Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Agencija za odgoj i obrazovanje - Hrvatsko kemijsko društvo

DRŽAVNO NATJECANJE IZ KEMIJE

učenici(ka) osnovnih i srednjih škola 2019.

Split, 14–17. travnja 2019.

NAPOMENA:

1. Zadatci se rješavaju 120 minuta.
2. Dopušteno je koristiti samo dobivenu tablicu periodnog sustava elemenata.
3. Zadatci se moraju rješavati na mjestu predviđenom za taj zadatak (**ne** koristiti dodatne papire). Ako nema dovoljno mjesta za rješavanje zadatka, može se koristiti poledina prethodne stranice.
4. Odgovori na postavljena pitanja ili račun (kompletan) **moraju** biti pisani **kemijskom olovkom ili tintom plave boje**, jer se u protivnom neće uzimati u obzir pri bodovanju. Ispravljeni odgovori se ne vrjednuju.

Prijavu ispuniti tiskanim slovima!

Prijava za: **zadani pokus**

razred

Zaporka:

POSTIGNUTI BODOVI

(pet brojeva i do sedam velikih slova)

(potpisi članova povjerenstva):

1. _____

2. _____

3. _____

OTKINUTI OVAJ DIO PRIJAVE I STAVITI GA U OMOTNICU S NAPISANOM ZAPORKOM
PRIJAVU ISPUNITI TISKANIM SLOVIMA

Prijava za: **zadani pokus**

razred

Zaporka (pet brojeva i do sedam velikih slova):

Ime i prezime učenici(ka)ce: _____ OIB: _____

Datum rođenja:

Mjesto rođenja:

Spol: 1. muški 2. ženski (zaokružiti)

Telefon/mobitel: _____

e-mail: _____

Puni naziv škole:

Šifra škole:

Adresa škole (ulica i broj):

Grad u kojem je škola:

Županija:

Ime i prezime mentor(a)ice:

Periodni sustav elemenata IUPAC 2013.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1 H 1,008	2 He 4,003																
3 Li 6,941	4 Be 9,012															9 F 19,00	10 Ne 20,18
11 Na 22,99	12 Mg 24,31															17 Cl 35,45	18 Ar 39,95
19 K 39,10	20 Ca 40,08	21 Sc 44,96	22 Ti 47,87	23 V 50,94	24 Cr 52,00	25 Mn 54,94	26 Fe 55,85	27 Co 58,93	28 Ni 58,69	29 Cu 63,55	30 Zn 65,38	31 Ga 69,72	32 Ge 72,63	33 As 74,92	34 Se 78,98	35 Br 79,90	36 Kr 83,80
37 Rb 85,47	38 Sr 87,62	39 Y 88,91	40 Zr 91,22	41 Nb 92,91	42 Mo 95,95	43 Tc [98]	44 Ru 101,1	45 Rh 102,9	46 Pd 106,4	47 Ag 107,9	48 Cd 112,4	49 In 114,8	50 Sn 118,7	51 Sb 121,8	52 Te 127,6	53 I 126,9	54 Xe 131,3
55 Cs 132,9	56 Ba 137,3	57-71 lantanoidi	72 Hf 178,5	73 Ta 180,9	74 W 183,8	75 Re 186,2	76 Os 190,2	77 Ir 192,2	78 Pt 195,1	79 Au 197,0	80 Hg 200,6	81 Tl 204,4	82 Pb 207,2	83 Bi 209,0	84 Po [209]	85 At [210]	86 Rn [222]
87 Fr [223]	88 Ra [226]	89-103 aktinoidi	104 Rf [267]	105 Db [268]	106 Sg [271]	107 Bh [270]	108 Hs [277]	109 Mt [276]	110 Ds [281]	111 Rg [282]	112 Cn [285]	113 Uut [285]	114 Fl [289]	115 Uup [289]	116 Lv [293]	117 Uus [294]	118 Uuo [294]
57 La 138,9	58 Ce 140,1	59 Pr 140,9	60 Nd 144,2	61 Pm [145]	62 Sm 150,4	63 Eu 152,0	64 Gd 157,3	65 Tb 158,9	66 Dy 162,5	67 Ho 164,9	68 Er 167,3	69 Tm 168,9	70 Yb 173,1	71 Lu 175,0			
89 Ac [227]	90 Th 232,0	91 Pa 231,0	92 U 238,0	93 Np [237]	94 Pu [244]	95 Am [243]	96 Cm [247]	97 Bk [247]	98 Cf [251]	99 Es [252]	100 Fm [257]	101 Md [258]	102 No [259]	103 Lr [262]			

Temeljne prirodne konstante

Brzina svjetlosti u vakuumu	c_0	$2,998 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$
Planckova konstanta	h	$6,626 \times 10^{-34} \text{ J s}$
Elementarni naboj	e	$1,602 \times 10^{-19} \text{ C}$
Masa mirovanja elektrona	m_e	$9,109 \times 10^{-31} \text{ kg}$
Masa mirovanja protona	m_p	$1,673 \times 10^{-27} \text{ kg}$
Masa mirovanja neutrona	m_n	$1,675 \times 10^{-27} \text{ kg}$
Atomska masena konstanta, unificirana atomska jedinica mase, dalton	$m_u, u, \text{ Da}$	$1,661 \times 10^{-27} \text{ kg}$
Avogadrova konstanta	L, N_A	$6,022 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$
Boltzmannova konstanta	k, k_B	$1,381 \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$
Molarna plinska konstanta	R	$8,314 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$
Faradayeva konstanta	F	$9,649 \times 10^4 \text{ C mol}^{-1}$
Molarni volumen idealnog plina ($p = 101,325 \text{ kPa}, t = 0 \text{ }^\circ\text{C}$)	V_m	$22,41 \text{ L mol}^{-1}$

DOKAZIVANJE KEMIJSKOG SASTAVA (KATIONA I ANIONA) U TVARIMA A, B I C

Cilj: Provesti fizikalno-kemijska ispitivanja i na osnovi opažanja, zaključaka i osobnog znanja odrediti sastav tvari **A, B i C**

Pribor: Stalak za epruvete, kivete, epruvete, kapalice, spatula, menzura od 5 mL

Kemikalije: Tvari **A, B, C**, otopina HCl, otopina NH₃, otopina HNO₃, otopina KI, univerzalni indikator papir, zasićena otopina FeSO₄, otopina K₄[Fe(CN)₆], alkoholna otopina dimetilgliksima, konc.H₂SO₄, kruti NH₄SCN.

OPREZ !

U radu vodite računa o svojoj zaštiti. Obavezno koristite zaštitne rukavice i naočale jer neke kemikalije nagrizaju kožu.

KORAK 1. U kivetama 1, 2 i 3 nalaze se tvari **A, B i C**.

ZADATAK 1. Promotrite tvari **A, B i C** u kivetama i zapišite opažanja o njima.

Tvar A _____

Tvar B _____

Tvar C _____

KORAK 2. Dodajte u kivete 1, 2 i 3 po 4 mL destilirane vode i potresajte sadržaje.

ZADATAK 2. Zabilježite opažanja u kivetama 1, 2 i 3 .

Kiveta 1 _____

Kiveta 2 _____

Kiveta 3 _____

OBRADA SADRŽAJA IZ KIVETE 1

KORAK 3. Iz kivete 1 kapalicom prebacite 10 kapi sadržaja u epruvetu 1. U nju dodavajte otopinu HCl po jednu kap, potresajte epruvetu i pratite promjene.

ZADATAK 3. Zabilježite opažanja u epruveti 1 nakon svake dodane kapi otopine HCl.

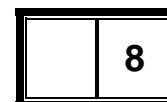
1.kap _____

2.kap _____

3.kap _____

4.kap _____

UKUPNO BODOVA NA 1. STRANICI :

KORAK 4. Sadržaju u epruveti 1 dodavajte otopinu NH_3 u porcijama po 10 kapi.

ZADATAK 4. Zabilježite opažanja u epruveti 1.

10 kapi _____

20 kapi _____

KORAK 5. Razdijelite sadržaj iz epruvete 1 na dva jednaka dijela tako da drugi dio prelijete u epruvetu 2. Sadržaju u epruvetu 1 dodavajte u porcijama po 4 kapi otopinu HNO_3 do kisele reakcije koristeći univerzalni indikator papir. Provjeru kiselosti sadržaja načinite tako da sa staklenim štapićem nanese kap sadržaja na komadić univerzalnog indikator papira na satnom staklu.

ZADATAK 5. Zabilježite opažanja u epruveti 1.

KORAK 6. Sadržaju u epruveti 2 dodavajte kap po kap otopinu KI do vidljive promjene.

ZADATAK 6. Zabilježite opažanja u epruveti 2.

KORAK 7. U epruvetu 3 ulijte 20 kapi zasićene otopine FeSO_4 . Iz kivete 1 kapalicom prebacite 10 kapi sadržaja u epruvetu 3. Uz ukošenu stijenku epruvete lagano dokapavajte konc. H_2SO_4 bez potresanja epruvete.

ZADATAK 7. Zabilježite opažanja u epruveti 3.

PITANJA UZ SADRŽAJ KIVETE 1

ZADATAK 8. Opažanja u **ZADACIMA 3.**, **4.**, **5.** i **6.** su dokaz za ion metala u tvari **A**. Da bi odredili o kojem se metalu i njegovom ionu radi popunite tablicu.

Naziv	$N(n)$	$N(e^-)$	A
	61		108
	61	46	108

UKUPNO BODOVA NA 2. STRANICI :

	7
--	---

ZADATAK 9. Opažanja u **ZADATKU 7.** dokaz su za jednovalentni anion koji se nalazi u kiselinu koja na koži izaziva žuto obojenje. Koji je to anion? Napišite njegovo ime i kemijski znak.

Anion je _____ , _____

ZADATAK 10. Na kraju fizikalno-kemijskih ispitivanja i određivanja kationa i aniona u tvari **A** napišite njeno kemijsko ime i kemijsku formulu.

Tvar **A** je _____ , _____

ZADATAK 11. Lewisovim simbolima prikažite strukturnu formulu aniona koji se nalazi u sastavu tvari **A**.

ZADATAK 12. Napišite kemijske nazive slijedećih tvari.

HCl(aq) _____

NH₃(g) _____

HNO₃(aq) _____

KI(s) _____

FeSO₄ · 7H₂O(s) _____

ZADATAK 13. Za pripremu otopine klorovodične kiseline odmjeren je 16,6 mL koncentrirane otopine klorovodične kiseline masenog udjela 37 % i gustoće 1,19 g/mL. Izračunajte masu klorovodične kiseline u zadanom volumenu koncentrirane otopine.

UKUPNO BODOVA NA 3. STRANICI :

	7,5
--	-----

ZADATAK 14. Izračunajte maseni udio vode u željezovom(II) sulfatu heptahidratu.

OBRADA SADRŽAJA IZ KIVETE 2

KORAK 8. Iz kivete 2 kapalicom prebacite 10 kapi sadržaja u epruvetu 4. U nju dodavajte po jednu kap otopine dimetilglioksima.

ZADATAK 15. Nakon pažljivog dodavanja otopine dimetilglioksima u epruvetu 4, promatrajte i zabilježite opažanja.

KORAK 9. Iz kivete 2 kapalicom prebacite 10 kapi sadržaja u epruvetu 5. Iz kivete 1 kapalicom dodavajte sadržaj u epruvetu 5.

ZADATAK 16. Zabilježite opažanja u epruveti 5.

PITANJA UZ SADRŽAJ KIVETE 2

ZADATAK 17. Opažanje u **ZADATKU 15.** dokaz je za kation metala u tvari **B**. Prosječna masa atoma metala u tvari **B** je $9,745 \cdot 10^{-23}$ g. Koji je to metal?

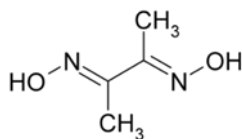
Metal je _____

Ion metala je _____ , _____

UKUPNO BODOVA NA 4. STRANICI :

	6
--	---

ZADATAK 18. Molekule dimetilglioksima prikazuje sljedeća strukturna formula:

Koliko vrsta atoma izgrađuje molekule dimetilglioksima? _____

Napišite molekulsku formulu dimetilglioksima. _____

ZADATAK 19. Opažanje u **ZADATKU 16.** određuje jednovalentni anion u tvari **B**. Anion je prisutan u začinu koji se svakodnevno koristi u prehrani. Napišite njegovo ime i kemijski znak.

Anion je _____ , _____

ZADATAK 20. Na kraju fizikalno-kemijskih ispitivanja i određivanja kationa i aniona u tvari **B** napišite njeno kemijsko ime i kemijsku formulu.

Tvar B je _____ , _____

OBRADA SADRŽAJA IZ KIVETE 3

KORAK 10. Iz kivete 3 kapalicom prebacite 10 kapi sadržaja u epruvetu 6. U epruvetu dodavajte kap po kap otopine $K_4[Fe(CN)_6]$ uz potresanje epruvete.

ZADATAK 21. Zabilježite opažanja u epruveti 6.

_____

KORAK 11. Iz kivete 3 kapalicom prebacite 10 kapi sadržaja u epruvetu 7. U epruvetu dodajte 1-2 kristalića NH_4SCN i lagano potresajte sadržaj.

ZADATAK 22. Zabilježite opažanja u epruveti 7.

_____

KORAK 12. Iz kivete 3 kapalicom prebacite 10 kapi sadržaja u epruvetu 8. Iz kivete 1 kapalicom dodavajte sadržaj u epruvetu 8.

ZADATAK 23. Zabilježite opažanja u epruveti 8.

_____

UKUPNO BODOVA NA 5. STRANICI :

	5
--	---

PITANJA UZ SADRŽAJ KIVETE 3

ZADATAK 24. Opažanja u **ZADACIMA 21. i 22.** dokazi su za kation metala u tvari **C**. Maseni udio metala u spoju koji nastaje kemijskom reakcijom u **KORAKU 11** je 24,273 % , a relativna molekulska masa spoja je 230,09. Koji je to metal? Napišite ime i kemijski znak iona.

Metal je _____

Ion metala je _____ , _____

ZADATAK 25. Opažanje u zadatku 23. određuje jednovalentni anion u tvari **C**. Anion je prisutan u morskoj vodi, a u reakciji s kationom iz tvari **A** stvara bijeli talog.

Anion je _____ , _____

ZADATAK 26. Na kraju fizikalno-kemijskih ispitivanja i određivanja kationa i aniona u tvari **C** napišite njeno kemijsko ime i kemijsku formulu.

Tvar **C** je _____ , _____

ZADATAK 27. Koji tip kemijske veze nastaje u tvari **C**? Prikažite nastajanje kemijske veze u tvari **C** pisanjem parcijalnih reakcija nastajanja iona.

Tip kemijske veze u tvari **C** _____

Nastajanje kemijske veze:

1. stranica

2. stranica

3. stranica

+

+

4. stranica

5. stranica

6. stranica

+

+

Ukupni bodovi

<input type="text"/>	40
----------------------	----

UKUPNO BODOVA NA 6. STRANICI :

<input type="text"/>	6,5
----------------------	-----